

Kotters in de haven van Harlingen. Grote visconcerns kopen in rap tempo schepen, visrechten en verwerkende bedrijven op, constateert promovendus Martin Schilder. beeld RD, Henk Visscher

Schilder (55) is als telg van een Volendams geslacht van vissers en vishandelaars gepokt en gemazeld in de sector. Met lede ogen ziet hij aan hoe Nederlandse vissers steeds meer van hun vrijheid verliezen.

U vindt dat een kleine groep grote concerns te veel invloed heeft op het Nederlandse en Europese visserijbeleid. Waar baseert u dat op?

„De situatie is veel ingewikkelder dan je zou denken. Dat visrechten al heel lang verhandelbaar zijn, is maar één aspect. Maar dat heeft er wel voor gezorgd dat de paar ondernemingen met de meeste visrechten voor zichzelf een oneindige bron van inkomsten hebben gecreëerd.

Daar komt bij dat veel ngo's (natuur- en milieuorganisaties, TR) aan de leiband van diezelfde concerns lopen. Deze ngo's hebben grote invloed op het visserijbeleid.

En dan zijn er nog de organisaties van de vissers zelf: de producentenorganisaties en brancheverenigingen. De grote partijen hebben door aankoop van visrechten onevenredig veel invloed op die organisaties gekregen.

Maar het beleid wordt toch door de overheid gemaakt?

„Daar zit ook een groot probleem. Door de invloed van het 'new public management' (het idee dat een overheid bedrijfsmatig moet werken en dat het goed is om allerlei taken te privatiseren, TR) is de laatste decennia veel kennis verloren gegaan. Het departement in Den Haag vertrouwt op de adviezen van de

„Visser verliest vrijheid aan grote concerns”

INTERVIEW

Tiemen Roos

Als er niet wordt ingegrepen, is de Nederlandse kottervloot binnen enkele jaren helemaal in handen van een handjevol grote visconcerns. Dat verwacht jurist Martin Schilder, die woensdag aan de Open Universiteit promoveert op een onderzoek naar de impact van het stelsel van verhandelbare visrechten.

visserijsector en van de ngo's. In Brussel is het niet veel beter. De overheid raakt hierdoor de controle kwijt.”

Je zou denken dat dit voor de sector niet verkeerd hoeft te zijn?

„De overheid moet transparant zijn en afstand houden. Maar het ministerie vereenzelvigd zich met de grote jongens in de sector. Dat is geen keuze of opzet, het is een gevolg van een gebrek aan kennis in combinatie met een responsieve houding. De overgebleven zelfstandige vissers hebben het nakijken. Dat geldt voor de binnenvissers (zoetwatervissers, TR), de garnalenvissers en voor de demersale kotters (gemengde zeevisserij, TR).

Kijk naar de impact van het natuurbeleid Natura 2000 op de binnenvisserij. Er komen meer vogels, de palingstand verbeterd

en er wordt meer vis gevangen. Toch is driekwart van de binnenvissers verdwenen. Hun rechten zijn intussen opgekocht door de grote concerns.”

„De schipper krijgt straks op zee te horen welke prijs de koper biedt”

Vormen die grote partijen ook een bedreiging voor de resterende familiebedrijven in de zeevisserij?

„Ongetwijfeld. De garnalensector is al ingekapseld. De producentenorganisaties in die branche moeten een aantal weken voor het kalenderjaar hun visplannen indienen. Die worden verwerkt in

marktverordeningen, waarin de toegestane vangst wordt geregeld. Zo iets werkt alleen als er veel kopers zijn. Maar in de praktijk zijn het er maar enkele. Als die hun goedkeuring niet geven, gaan de plannen niet door. De producentenorganisaties in die sector hebben daardoor geen onderhandelingspositie meer.

In de demersale visserij gaat het in hoog tempo dezelfde kant op. De grote concerns kopen ook daar kotters, visrechten en verwerkende bedrijven op. Het is een kwestie van tijd tot de veilingklok verdwijnt, net als bij de garnalen. Straks wordt een schipper op zee gebeld met de vraag waar hij vist en wat hij vangt. Dan krijgt hij te horen welke prijs de koper hem biedt en hoeveel vis hij aan land mag brengen. De vissers raken hun vrijheid kwijt. Ik voorzie dat dit ook ernstige maatschappelijke

en sociale gevolgen zal hebben, niet in de laatste plaats in de gezinnen. Ik denk aan gemeenschappen als Urk, Zeeland en de regio Den Helder/Texel.”

Bent u tegen grote concerns?

„Nee, op zichzelf niet. Ze kunnen daar heel goed rekenen en ze kijken vooruit. Na de Tweede Wereldoorlog alles gericht op voedselzekerheid en schaalvergroting. Daar hebben zij van geprofiteerd.

Maar ik vind het geen goede zaak dat zij alle visrechten in handen krijgen. Deze ondernemingen integreren volop in de keten, voorwaarts en achterwaarts. Ze investeren fors, waarbij zij als eersten profiteren van Europese subsidies. Hun invloed is heel groot. Dat maakt de overheid afhankelijk en zelfs chantabel.”

Wat moet er volgens u gebeuren om het tij te keren?

„Ik ga tijdens mijn verdediging pleiten voor het intrekken van de verhandelbaarheid van visrechten en voor de komst van meer specialisten in Europees bestuursrecht op lastige, grote dossiers als visserij en landbouw. Alleen dan hebben vissers een kans om zelfstandig te blijven en kunnen we de kennis en controle weer terugkrijgen bij de overheid.

In Brussel ligt veel geld klaar om vissers te helpen hun bedrijven te moderniseren en hun zonen klaar te maken voor opvolging. Maar de overheid vindt het op dit moment gemakkelijker om tegen een visser te ageren dan tegen een ngo. De ngo's hebben geld, tijd en kennis en het duurt voor de overheid heel lang om van ze te winnen. Dat moet anders.”